

Four Ways to Get Rid of Your Ḥametz

Freehof Institute of Progressive Halakhah

12-Minute Shiur #54

1 Exodus 12:15

2

3 שבעת ימים מצות תאכלו אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם פיו פלאכל חמץ ונכרתה הנפש
4 ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השבעי :

5

6 For seven days you shall eat *matzot*. On the very first day you shall get rid of leaven from your
7 houses, for whoever eats *ḥametz* from the first day to the seventh day shall be cut off from Israel.

8

9

10 B. P'sahim 5a

11

12 דבי רבי ישמעאל תנא : מצינו ארבעה עשר שנקרא ראשון, שנאמר בראשון בארבעה עשר יום לחדש.
13 רב נחמן בר יצחק אמר : ראשון - דמעיקרא משמע, דאמר קרא הראשון אדם תולד...
14 רבא אמר מהכא : לא תשחט על חמץ דם זבחי - לא תשחט הפסח ועדיין חמץ קיים.

15

16 A *baraita* of the school of Rabbi Yishmael: We find that the fourteenth is called “the first,” as it
17 is said [Exodus 12:18]: “on the first, on the fourteenth day of the month.”

18 Rav Nahman b. Isaac said: “The first” can mean “the preceding,” as Scripture says [Job 15:7]:
19 “Were you born before (*rishon*) the first human?”...

20 Rava says: It comes from here [Exodus 34:25]: “You shall not slaughter My sacrifice along with
21 *ḥametz*” – that is, you must not sacrifice the Pesah offering while *ḥametz* still exists.

22

23

24 Onkelos, Exodus 12:15

25

26 שבעא יומין פטירא תיכלון ברם ביומא קדמאה **תבטלון** חמירא מבתיכון...

27

28 For seven days you shall eat *matzah*. However, on the first/preceding day you shall
29 **nullify/cancel/neutralize** *ḥametz* from your houses...

30

31

32 Rambam, *Hilkhot Hametz uMatzah* 2:2

33

34 ומה היא השבתה זו האמורה בתורה היא שיבטל החמץ בלבו ויחשוב אותו כעפר וישים בלבו שאין
35 ברשותו חמץ כלל, ושכל חמץ שברשותו הרי הוא כעפר וכדבר שאין בו צורך כלל.

36

37 What is this *hashbatah* of which the Torah speaks? It means that one should mentally nullify the
38 *ḥametz* and think of it as dust, imagining that there is no *ḥametz* at all in one’s possession:

39 behold, it is like dust, a substance of which one has no need whatsoever.

40 M. P'sahim 1:1

41
42 אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר.
43

44 At the beginning of the evening of the 14th (of Nisan) one searches for *ḥametz* by lamplight.

45
46
47 M. P'sahim 1:4

48 רבי מאיר אומר אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש ורבי יהודה אומר אוכלין כל ד' ותולין כל ה'
49 ושורפין בתחלת שש.
50

51
52 R. Meir says: *ḥametz* is eaten during the first five daylight hours of 14 Nisan and then burned at
53 the beginning of the sixth hour.

54 Rabbi Yehudah says: *ḥametz* is eaten during the first four hours, kept but not eaten during the
55 fifth hour, and then burned at the beginning of the sixth hour.

56
57
58 B. P'sahim 4b

59
60 בדיקת חמץ מדרבנן הוא, דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ליה.

61
62 The search for *ḥametz* is a Rabbinic requirement; according to Torah law, mere nullification (of
63 *ḥametz*) is sufficient (to fulfill the *mitzvah*).

64
65
66 Tosafot, P'sahim 2a, s.v. or l'arba`ah asar

67 פ"ה שלא לעבור עליו בבל יראה ובל ימצא. וקשה לר"י כיון דצריך ביטול כדאמר בגמ' הבודק צריך
68 שיבטל ומדאורייתא בביטול בעלמא סגי אמאי הצריכו חכמים בדיקה כלל?
69 ונראה לר"י דאע"ג דסגי בביטול בעלמא החמירו חכמים לבדוק חמץ ולבערו שלא יבא לאכלו.
70

71
72 Rashi says that the requirement to search for *ḥametz* was instituted so that one does not
73 transgress the prohibitions of (Exodus 13:7) “no *ḥametz* shall be seen with you [i.e., in your
74 possession]” and Exodus 12:19) “No *ḥametz* shall be found in your houses.”

75 But R. Yitzhak (“the Elder,” of Dampierre) raises an objection to this explanation. Since we read
76 in *B. P'sahim* 6b that “the one who searches for *ḥametz* must also nullify it” and we also know
77 that “mere nullification (of *ḥametz*) is sufficient (to fulfill the *mitzvah*),” why did the Sages
78 require us to search for *ḥametz* at all?

79 R. Yitzhak answers that even though *bitul* (nullification) alone is sufficient, the Sages imposed as
80 a stringency the requirement to search for *ḥametz* (*b'dikah*) and to burn or destroy one's *ḥametz*
81 (*bi'ur*) so that one would not eat it accidentally.

82 Tosefta P'sahim (ed. Lieberman) 2:12

83

84 ישראל וגוי שהיו באין בספינה וחמץ ביד ישראל הרי זה מוכרו לנכרי ונותנו במתנה וחוזר ולוקח ממנו
85 לאחר הפסח ובלבד שיתנו לו במתנה גמורה.

86

87 If a Jew and a non-Jew are together on a boat, and if the Jew is in possession of *ḥametz*, the Jew
88 may sell it to the non-Jew or gift it to him and re-acquire it after Pesah, provided that the transfer
89 is full and unencumbered.

90

91

92 Shulhan Arukh Orah Hayyim 448:3

93

94 ואם מכרו או נתנו לאינו יהודי ... קודם הפסח, אף על פי שהישראל מכירו לאינו יהודי ויודע בו שלא
95 יגע בו כלל אלא ישמרנו לו עד לאחר הפסח ויחזור ויתננו לו, מותר ובלבד שיתננו לו מתנה גמורה בלי
96 שום תנאי, או שימכרנו לו מכירה גמורה בדבר מועט; אבל מתנה על מנת להחזיר לא מהני.

97

98 If one sells or gives one's *ḥametz* to a non-Jew... before Pesah, even though the Jew knows the
99 non-Jew and knows that he won't touch it at all but will safeguard it until after Pesah and give it
100 back to him – it is permitted, provided that the Jew transfer the *ḥametz* in the form of a full and
101 unencumbered and unconditional gift or of a full and unencumbered sale for a nominal price. But
102 a gift made on condition that it be returned is not legally acceptable for this purpose.